

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»**

ПОЙТА Ірина Олександрівна

УДК 338.2:327.51

**ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РИНКУ ПОСЛУГ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Житомирському державному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
Куценко Віра Іванівна,
Державна установа «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку Національної
академії наук України», головний науковий співробітник

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Захарчук Олександр Васильович,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна», професор кафедри фінансів та банківської
справи інституту економіки та менеджменту

кандидат економічних наук, доцент
Євтушенко Ганна Іванівна,
Національна академія державної податкової служби
України, доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться «18» лютого 2015 р. о 15 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К. 26.139.02 Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» Міністерства освіти і науки України за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23, корп. 1, ауд. 301.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» Міністерства освіти і науки України за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23.

Автореферат розісланий «16» січня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.К. Костюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У середині ХХ ст. в умовах формування постіндустріального суспільства в розвинених країнах світу стрімкого розвитку набула сфера послуг. Під впливом розгортання процесів глобалізації, лібералізації та інтеграції, що спостерігаються у сучасному світовому господарстві, ця тенденція стала характерною для більшості країн світу. Як показує досвід, сфера послуг є однією з досить важливих і швидкозростаючих складових світової економіки.

Частка сфери послуг у ВВП розвинутих країн світу нині досягає 70%, в Україні – близько 50%. Тому особливо актуальним є дослідження проблеми розвитку ринку послуг для України.

Пріоритетні напрями розвитку України значною мірою пов'язані зі сферою послуг, які в умовах євроінтеграції дедалі більше визначають місце країни на міжнародному ринку та виступають важливим чинником трансформації економіки. Розвиток освітніх, медичних, культурних та інших послуг забезпечує зростання ВВП, зайнятість населення і нарощування бюджету країни, водночас визначає освітній рівень і стан здоров'я людини, формуючи людський ресурс держави.

Теоретичні та прикладні засади проблеми формування і розвитку ринку послуг досліджено в наукових працях багатьох учених-економістів і практиків.

В останні роки українські вчені підготували цілу низку досліджень, в яких розглянуто й проаналізовано окремі аспекти досліджуваної проблеми. Особливої уваги заслуговують праці відомих українських учених-економістів: Б. Андрушківа, О. Білоруса, С. Боринця, А. Гальчинського, Б. Данилишина, М. Дядькова, Г. Євтушенка, О. Захарчука, О. Зернецької, І. Кінаш, В. Куценко, Д. Лук'яненка, А. Мазаракі, О. Моргульця, В. Новицького, С. Осики, Я. Остафійчука, А. Поручника, В. П'ятницького, В. Сіденка, С. Сіденко, О. Скаленка, В. Удовиченка, Т. Циганкової та ін.

Теоретико-методологічні та організаційні аспекти формування, функціонування й розвитку ринку послуг у світовій економіці вже тривалий час перебувають у полі зору зарубіжних дослідників-економістів: Є. Авдокушина, І. Балабанова, Є. Будрина, Дж. Гелбрейта, Є. Данилової, П. Друкера, І. Долгова, І. Іванова, Ф. Котлера, І. Лівенцової, Л. Невдулаєва, Дж. Шумпетера та ін.

Актуальність дослідження проблем розвитку ринку послуг в умовах євроінтеграції та недостатність теоретичних і практичних розробок цієї проблеми в Україні обумовили вибір та цільову спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана у рамках тематики науково-дослідних робіт: Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України «Державне регулювання соціально-економічного розвитку України та її регіонів в умовах фінансово-економічної нестабільності» (номер державної реєстрації 0109U006450), проведено теоретичний аналіз та оцінка ефективності державного регулювання соціально-економічного розвитку України та її

регіонів; Державної установи «Інститут економіки природокористування і сталого розвитку НАН України» «Оцінка суспільних проблем сталого розвитку території» (державний реєстраційний номер 0111U00326), у межах якої запропоновано шляхи формування ринку послуг в Україні, його розвиток у контексті євроінтеграції та «Організаційно-економічний механізм забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій» (державний реєстраційний номер 0013U007882), зокрема внесено пропозиції щодо впровадження організаційно-економічного механізму розвитку ринку послуг і методів підвищення якості послуг у сільській місцевості; Житомирського державного університету імені Івана Франка «Проблеми та перспективи розвитку маркетингової діяльності підприємств Поліського регіону» (номер державної реєстрації 0112U007421), де автор розкриває основні пріоритетні напрями розвитку маркетингу послуг та управління ними.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у розробленні теоретико-методологічних основ і практичних підходів до вдосконалення системи розвитку ринку послуг в умовах євроінтеграції.

Формулювання мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

– поглибити дослідження сутності понять «послуга», «ринок» і «ринок послуг», визначити їх місце та роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави;

– обґрунтувати принципи, систематизувати фактори та розробити методичні підходи до комплексної оцінки стану ринку послуг в Україні в умовах євроінтеграції;

– виявити особливості та закономірності комплексного формування, функціонування та основні тенденції розвитку ринку послуг в Україні;

– дослідити європейський досвід розвитку ринку послуг та виявити можливості його застосування в Україні;

– змодельовати перспективи розвитку ринку послуг в умовах інтеграції сфери послуг в європейський простір;

– на основі запропонованих моделей здійснити прогноз базових показників формування ринку послуг та обґрунтувати шляхи й механізми вдосконалення його подальшого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес формування теоретико-методологічних і прикладних аспектів формування та розвитку ринку послуг під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та прикладні основи розвитку ринку послуг в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Методологічною та теоретичною основою дисертаційного роботи став системний підхід до дослідження законів і принципів економічної теорії, аналізу праць вітчизняних і закордонних учених різних сфер економіки стосовно оцінки та розвитку сфери послуг.

У процесі дисертаційної роботи використовувалися як загальнонаукові, так і специфічні методи наукового пізнання. Конкретні наукові результати були

отримані через використання таких прийомів, як: монографічний (при обґрунтуванні авторського визначення ринку послуг); прийоми аналогії та зіставлення, індукції та дедукції, наукової абстракції (для вивчення та узагальнення теоретико-методологічних основ формування та розвитку ринку послуг, уточнення понятійного апарату з досліджуваної проблеми, формулювання висновків); аналізу та синтезу (при дослідженні сутності економічного поняття «управління ринком послуг»); класифікаційно-аналітичний метод (для оцінки факторів формування, розвитку та розміщення ринку послуг); економіко-статистичні методи, математичний метод (при оцінці сучасного стану ринку послуг в Україні); статистичний і графічний методи (для виявлення прогностичних показників розвитку ринку послуг), метод статистичних рівнянь залежностей (для прогнозування основних показників розвитку ринку послуг), моделювання та інші.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань розвитку ринку послуг, статистичні матеріали, надані Міністерством освіти і науки України, Державною службою статистики України, міжнародними організаціями (OECD); наукові публікації, праці вітчизняних і зарубіжних науковців із проблеми дослідження, первинні матеріали власних досліджень дисертанта, ресурси світової інформаційної мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних і методичних положень та розробленні практичних рекомендацій, які в сукупності можуть стати основою для вдосконалення системи управління та розвитку ринку послуг в Україні.

Результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у наступному:

вперше:

— запропоновано теоретико-методологічний підхід до вирішення проблеми управління та розвитку ринку послуг, який ґрунтується на використанні єдності попиту та пропозиції під впливом факторів соціально-економічного характеру прогнозованих вироблених і реалізованих обсягів послуг в Україні;

удосконалено:

— авторський підхід до визначення послуг, що, на відміну від існуючих, обґрунтовує їх відповідно до процесного, предметного, маркетингового та класичного ринкового підходів і визначає це поняття як загальноекономічну категорію, що виражає відносини між людьми в суспільстві з приводу формування соціально-економічних умов, необхідних для функціонування суспільного виробництва;

— теоретико-методичний підхід до розподілу послуг за ознаками приналежності, який, на відміну від уживаного, розкриває увесь зміст та значення дефініції «послуга»;

— визначення поняття «ринок послуг», яке розглядається як сукупність динамічних у часі та локалізованих у просторі соціально-економічних відносин, що формуються й реалізуються у процесі задоволення платоспроможного попиту реальних і потенційних споживачів пропозицією послуг, забезпечують пропорційність їх відтворення;

набули подальшого розвитку:

— комплексний підхід щодо вдосконалення механізму управління розвитком ринку послуг в Україні з урахуванням європейського досвіду, реалізація якого сприятиме ефективному функціонуванню та розвитку ринку послуг;

— модель прогнозування розвитку ринку послуг, яка побудована на використанні методу статистичних рівнянь залежностей, які, на відміну від нині вживаних, дозволяють розрахувати обсяги виробництва та реалізації послуг, очікуваних в перспективі, залежно від зміни рівня заробітної плати, доходів населення, витрат держави та чисельності населення.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені теоретичні, методичні, практичні положення дослідження розвитку ринку послуг в Україні, що вдосконалюють наукову базу для подальшого теоретичного вивчення цієї проблематики, можуть бути використані органами державної та регіональної влади у ході підготовки законодавчих, державних, регіональних, галузевих програм і стратегій у сфері економіки з метою підвищення соціально-економічного розвитку.

Одержані наукові результати використано в діяльності Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України (довідка № 01-11/108 від 17.01.11 р.); Державного управління культури Житомирської міської ради (довідка № 454 від 06.06.13 р.); Порицькою селищною радою Хмельницького району Вінницької області (довідка № 164 від 05.09.14 р.); Державної установи «Інститут економіки природокористування і сталого розвитку НАН України» (довідка № 01-08/284 від 25.11.14 р.). Теоретико-методологічні аспекти формування системи управління розвитком ринку послуг були використані Житомирським державним університетом імені Івана Франка при підготовці та викладанні дисциплін «Ринкова трансформація економіки регіону», «Фінансовий ринок та фінансові послуги» для підготовки студентів економічних та педагогічних спеціальностей (довідка № 1070 від 12.06.13 р.). Результати дисертаційної роботи були використані при розробці Стратегії розвитку Євротрикутника «Дністер» на період до 2017 року (довідка № 649/1–2 від 16.01.15 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною одноосібно виконаною науковою роботою автора, в якій розкрито теоретико-методологічні засади щодо формування та вдосконалення системи управління ринком послуг України та запропоновано авторський підхід до розв'язання соціально-економічних проблем і перспектив його розвитку в умовах євроінтеграції. Наукові положення, розробки, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації, є результатом особистих досліджень автора та характеризують вагомий теоретичний та практичний внесок у розвиток економічної науки.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації пройшли апробацію на науково-практичних конференціях різних рівнів, зокрема: III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі» (Житомир, 2009 р.); V Міжнародній науковій конференції «Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України» (Київ, 2010 р.); Міжвузівській науково-

практичній конференції «Економічна стратегія розвитку підприємств: регіональні аспекти» (Житомир, 2010 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи» (Житомир, 2011 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі» (Житомир, 2011 р.); Науковій конференції «Актуальні проблеми соціальної сфери» (Житомир, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів «Теоретичні та практичні аспекти розвитку менеджменту підприємств виробничої сфери: світовий та вітчизняний досвід» (Житомир, 2013 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи» (Житомир, 2013 р.); Міжнародній науковій конференції «Економіка в умовах сталого розвитку: контекст підприємств, регіонів, країн» (Дніпропетровськ, 2013 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи» (Житомир, 2014 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку» (Житомир 2014 р.).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковано в 22 наукових працях (загальним обсягом 5,90 д.а.), 21 з яких належить одноосібно автору дисертації, у т.ч. десять статей у фахових наукових виданнях України, дві з яких унесені до міжнародних наукометричних баз даних Index Copernicus.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 187 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі 26 таблиць та 46 рисунків. Список використаних джерел нараховує 206 найменувань і викладений на 23 сторінках, 10 додатків – на 15 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету та завдання дослідження, предмет, об'єкт, методологічну базу, практичне значення та наукову новизну отриманих результатів.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування та розвитку ринку послуг»** проаналізовано сучасні підходи до дослідження термінологічного апарату ринку послуг; встановлено сутність понять «ринок», «послуга» та «ринок послуг», розглядаючи їх крізь різні призми в контексті формування економіки знань.

Ринкові відносини, які складаються у сфері послуг, формують суперечності наукових поглядів щодо визначення термінологічного апарату функціонування цього ринку, складу його суб'єктів та об'єкта взаємовідносин. У сучасних дослідженнях переважає підхід до визначення поняття «ринок послуг» з позиції класичної економічної теорії, де акцент ставиться на його якісних характеристиках, які притаманні категорії «ринок». При цьому ринок послуг

розглядається як система економічних відносин або як безпосередньо сама сфера, де відбуваються відносини, пов'язані з виробництвом та реалізацією послуг.

На початку ХХІ століття в економічній науці сформовано нові підходи до визначення категорії «ринок послуг», розглядаючи її через різні парадигми, відповідно до інституційного, системного та маркетингового підходів.

Спираючись на дослідження еволюції наукових підходів, автор зазначає, що ринок являє собою сферу обміну, сукупність процесів купівлі-продажу, які здійснюють збалансування за рахунок цін, і забезпечує зв'язок між виробництвом і споживанням, безперервність процесу його відтворення.

Аналізуючи різні трактування категорії «послуга», можна виділити два підходи до її визначення: послуга як дія, що приносить користь, допомогу іншому; послуга як продукт (результат) діяльності сервісного підприємства.

Отже, теоретичний аналіз сутності поняття «послуга» дозволяє стверджувати, що послуга як загальноекономічна категорія виражає відносини між людьми в суспільстві у контексті формування соціально-економічних умов, необхідних для функціонування суспільного виробництва.

Проаналізувавши різноманітні класифікаційні системи, автор пропонує теоретико-методичний підхід до розподілу послуг за ознаками приналежності, який, на відміну від існуючих, розкриває весь спектр властивостей та особливостей дефініції «послуга» (рис. 1).

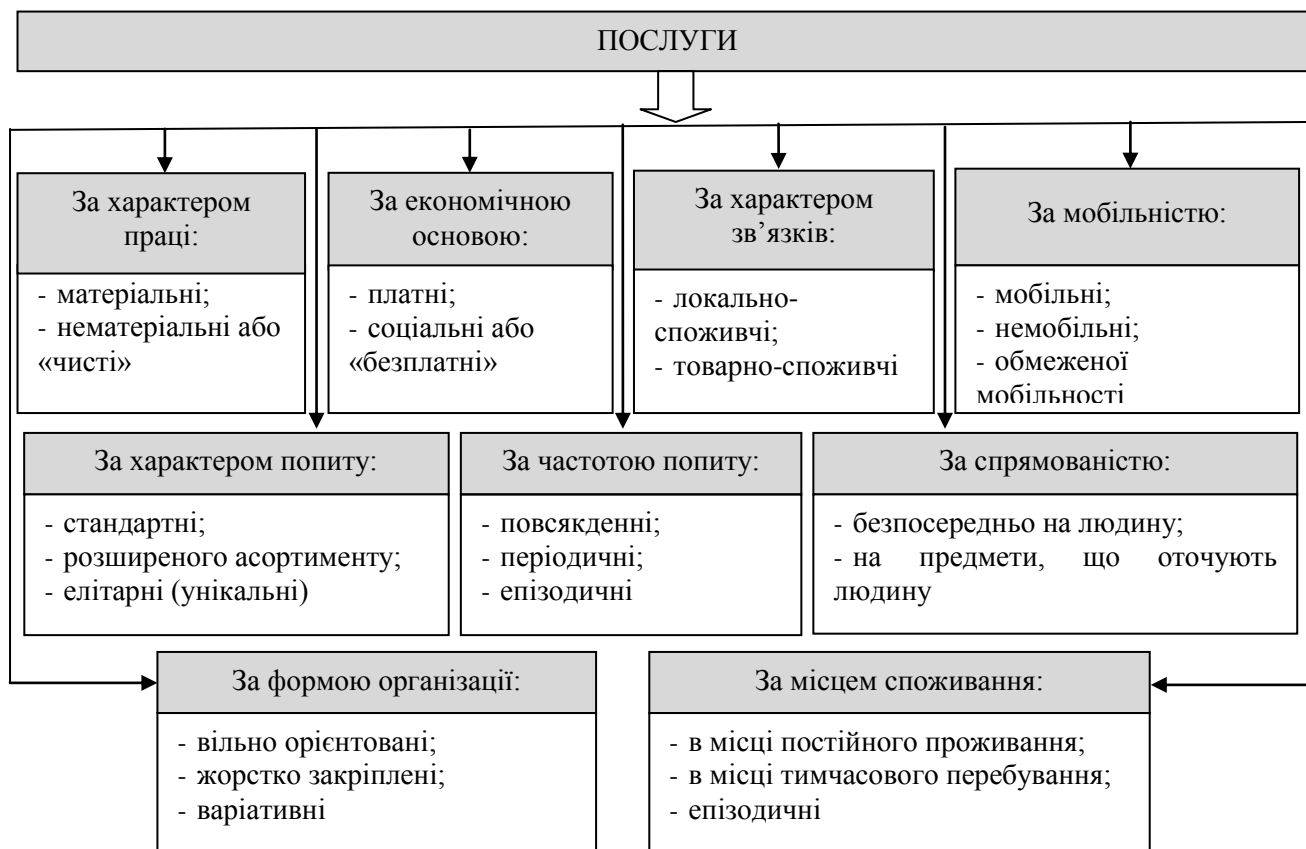

Рис. 1. Класифікації послуг за ознаками приналежності

У результаті дослідження визначено поняття «ринок послуг», що розглядається як сукупність динамічних у часі і локалізованих у просторі

соціально-економічних відносин, які формуються та реалізуються в процесі задоволення платоспроможного попиту реальних і потенційних споживачів пропозицією послуг, забезпечують пропорційність їх відтворення.

Оптимальне функціонування ринку послуг забезпечується в процесі досягнення структурної, регіональної збалансованості попиту та пропозиції, при формуванні насиченого ринку фінансових, будівельних, туристичних, торгово-посередницьких, житлово-комунальних, побутових послуг, а також послуг інтелектуальної праці та ін. Усі ці ринки об'єднуються в національний і міжнародний ринок послуг.

Механізм саморегулювання ринку послуг як частини господарського механізму ґрунтується на комплексі тактичних і стратегічних цілей, пропорцій, темпів та інших параметрах, закладених у загальнодержавну концепцію (програму) розвитку сфери обслуговування населення.

Як свідчать результати наших досліджень, ринок послуг є багатогранною системою, ефективне функціонування якої забезпечується рядом факторів і принципів. Розвиток ринку послуг визначається дією факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Перші впливають на рівні окремої організації та безпосередньо визначають умови її функціонування. Чинники макросередовища представлені силами ширшого соціального плану, що створюють загальні умови функціонування ринку послуг.

Через призму створення національної конкурентоспроможної, відповідної сучасним вимогам інноваційної спрямованості сфери послуг, сформовано систему принципів, якими має керуватися сучасний ринок послуг.

У другому розділі «Оцінка сучасного стану розвитку ринку послуг України» надана оцінка стану й тенденцій формування та розвитку ринку послуг на загальнодержавному й міжнародному рівнях. На основі статистичного методу проведено аналіз його фінансового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення. Обґрунтовано методологічні підходи до вивчення сучасного стану та закономірностей формування ринку послуг через економічний аспект його розвитку та управління. Досліджено формуючі складові ринку послуг, зокрема стан та динаміку ВВП України, доходів населення, зміни середньої зарплати в Україні, демографічні тенденції, кількість діючих підприємств сфери послуг та обсяг їх реалізації за видами економічної діяльності.

Оцінка обсягу реалізованих послуг, які є результатом різноманітної діяльності, що здійснюються виробниками на замовлення споживачів, показує тенденцію зростання, зокрема обсяг реалізованих послуг за 2002–2013 рр. збільшився в 7 разів.

У 2013 році на ринку послуг України серед зареєстрованих підприємств, основним видом діяльності яких є надання послуг, фактично працювало 94,8% загальної кількості, що на 2,2% більше, ніж у попередньому. Це зумовлено тим, що деякі підприємства, які своїм основним видом діяльності обрали надання послуг, тимчасово призупинили діяльність або змінили основний вид діяльності на такий, що не належить до сфери послуг. Більше половини підприємств, що надавали

споживачам різноманітні послуги, функціонували у шести регіонах України: м. Києві, Донецькій, Одеській, Дніпропетровській, Харківській та Львівській областях, що свідчить про територіальні відмінності у розвитку ринку послуг.

Спостерігається позитивна тенденція збільшення кількості зайнятих на підприємствах сфери послуг, що становить понад 46% від загальної кількості зайнятих у цілому в країні.

На ринку послуг проглядаються незначні структурні зміни: найбільшу питому вагу мають послуги різних видів транспорту, послуги з інформації та телекомунікацій за значущістю зайняли друге місце, третіми стали послуги з професійної, наукової та технічної діяльності (рис. 2).

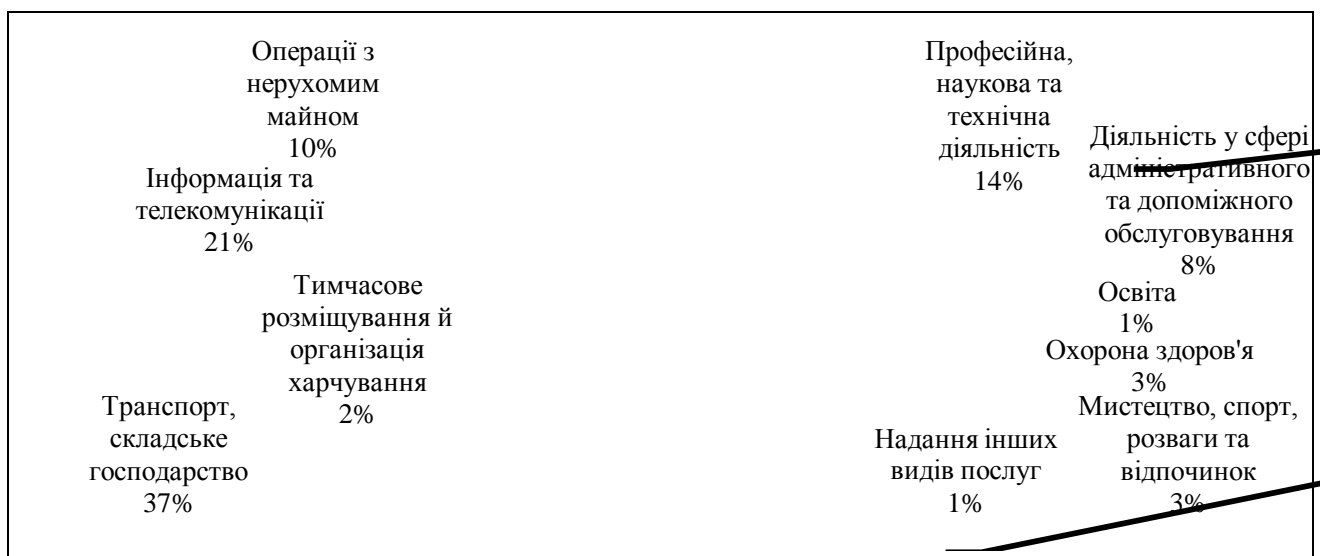

Рис. 2. Розподіл обсягу реалізованих послуг за видами економічної діяльності (у відсотках до загального обсягу) за 2013 рік

Оцінка системи фінансового забезпечення сфери послуг, сформована на основі статистичних показників 2001–2013 рр., засвідчила про переважання досягнення тактичних цілей держави над стратегічними.

Проведений аналіз уможливив оцінку сучасного стану функціонування ринків послуг і дозволив здійснити аналіз основних тенденцій їх розвитку. Серед останніх варто виділити:

- окремі ланки відмирають, натомість з'являються нові;
- невідповідність бюджетного фінансування вимогам суспільства щодо якості послуг та обслуговування населення;
- орієнтація органів управління на самофінансування, підприємницьку діяльність у сфері послуг;
- відсутність високої мотивації для підвищення професійної майстерності працівників сфери послуг та дійсно творчої праці;
- необхідність вирівнювання умов життя населення та забезпечення рівних передумов для всебічного розвитку особистості та доступності об'єктів соціального призначення (як територіальної, так і економічної);

— організаційна структура сфери послуг не є достатньо гнучкою, що не дозволяє їй своєчасно адаптуватись до змін, обумовлених високою турбулентністю економічного середовища;

— відсутність методологічних і методичних підходів, які забезпечують ефективне функціонування цієї сфери тощо.

Дослідження показало, що відносно обмеженою є частка України і в міжнародній торгівлі послугами. Відношення між імпортом та експортом послуг України становить 66,86% до 33,14% (рис. 3).

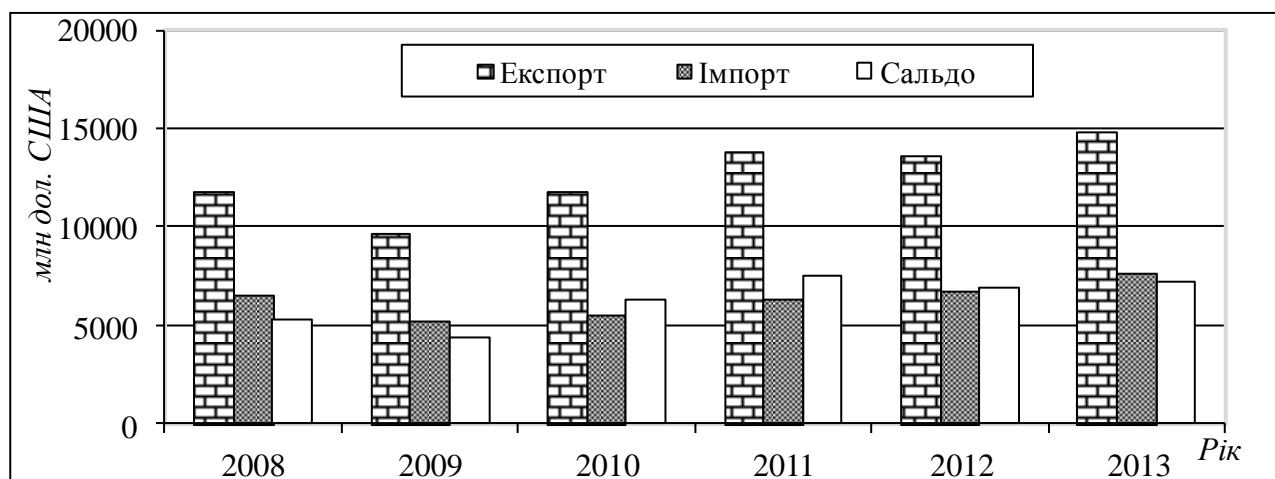

Рис. 3. Обсяги експорту та імпорту послуг України за 2008–2013 рр.

У результаті дослідження було виявлено, що зовнішньоторговельні операції з послугами у 2013 році Україна здійснювала з партнерами із 223 країн світу. Основними торговельними партнерами України є країни ЄС та СНД. Із 2012 року частка країн СНД в експорті зменшилась, а в імпорті – збільшилась.

Здійснений аналіз довів, що найвищий показник експорту в регіональному розрізі (столицю виключаємо з цього списку) мала Одеська область, імпорту – Донецька (9,3%), а найменший показник як за експортом, так і за імпортом, має Чернівецька область.

На нашу думку, перспективним вектором розвитку ринку послуг в Україні може бути експортноорієнтований. Проте проведений нами аналіз засвідчив, що на цьому шляху може стати безліч стримуючих факторів: політичних (політична нестабільність у країні, що дестабілізують законодавчу базу, а також погіршує інвестиційний клімат; відсутня державна політика зайнятості; високий рівень корупції, що створює негативний імідж сфери, а також знижує якість послуг); економічних (несприятлива для розвитку ринку послуг система оподаткування, неефективна модель фінансування, що стримує впровадження інноваційних технологій, відсутні налагоджені механізми кредитної політики фінансування, відсутність маркетингового підходу розвитку ринку тощо); соціальних (низький рівень доходів населення; високий рівень безробіття, що свідчить про значні диспропорції між ринком послуг і ринком праці); правових (недієвість державних програм підтримки; обмеженість діяльності підприємств

сфери послуг, стримує розширення їх діяльності на міжнародних ринках; відсутність міжнародного визнання тощо).

Дослідження показало, що внаслідок економічної кризи в Україні розвиток ринків послуг уповільнюється. У зв'язку з цим розвиток сфери послуг в Україні потребує залучення додаткових інвестицій, в т.ч. іноземних, що має забезпечити надходження не тільки необхідних фінансових ресурсів, а й передових, технічно ефективних методів реалізації послуг, сприяти підвищенню їхньої якості, доступності культури обслуговування, та в кінцевому рахунку – підвищити конкурентоспроможність вітчизняних виробників послуг, значно зміцнить позиції України в міжнародному обміні послугами.

У третьому розділі «Пріоритетні напрями вдосконалення системи розвитку ринку послуг» розглянуто основні фактори впливу на ефективність розвитку ринку послуг і здійснено прогностичні розрахунки; розглянуто перспективи функціонування та обґрунтовано пріоритетні напрями реалізації державної політики у цьому контексті з урахуванням впливу соціально-економічних, демографічних факторів розвитку.

З метою прогнозування структури та обсягів реалізації послуг застосовано метод статистичних рівнянь залежностей, використання якого ґрунтується на обчисленні коефіцієнтів порівняння, які визначаються відношенням окремих значень однойменної ознаки до його мінімального або максимального рівня, залежно від характеру зміни цієї ознаки. На основі коефіцієнтів порівняння показника чи фактора можна розрахувати параметри рівняння залежностей. При цьому параметри рівняння дозволяють врахувати вплив на показник сукупну дію всіх факторів.

Застосування параметрів рівнянь залежностей має ряд переваг:

— початковий член рівняння залежності має реальний економічний зміст, тому що це мінімальне або максимальне значення показника;

— значення параметрів і знаків при них, як для однофакторних, так і для багатфакторних рівнянь є однаковими;

— взаємна залежність між двома або багатьма факторами проявляється лише при розрахунку коефіцієнтів залежності (часток впливу), які характеризують їх вплив на показник;

— сума лінійних відхилень (а не їх квадратів) теоретичних значень показника від їх фактичних значень повинна бути мінімальною;

— при додаванні (вилученні) факторів, які залучені до моделі, параметри рівняння залежностей та знаки при них не змінюються і характеризують вплив цього фактора на показник;

— застосування статистичних рівнянь регресії дає можливість одержати пряму характеристику зміни показника при зміні фактора на одиницю чи на будь-яку задану величину.

Для аналізу та прогнозування було обрано показник (y_i) – обсяг реалізованих послуг (млн грн). У результаті досліджень були визначені основні фактори, які, на наш погляд, найбільше впливають на розвиток ринку послуг. До

їх числа належать: доходи населення (всього, млн грн); середня заробітна плата в Україні (грн); кількість наявного населення (тис. осіб); видатки бюджету (млн грн). Так, високі доходи населення є одним із основних чинників, який впливає на обсяги реалізації послуг. Водночас від кількості населення в країні залежить і кількість реалізованих послуг загалом. Але без державної підтримки (фінансування) ринок послуг не може розвиватися динамічно.

Маючи динаміку зазначених факторів за 11 років (2002–2013 роки), вдалося дослідити сукупний вплив цих факторів на розвиток ринку послуг і побудувати прогностичну модель:

$$Y_{xi}^* = Y_{\min}(1 + BD_{xi}),$$

де B – сукупний багатofакторний параметр статистичного рівняння залежностей; D_{xi} – поточний сукупний знак відхилення від одиниці факторів багатofакторного статистичного рівняння залежностей.

Доведено, що враховані фактори мають значний вплив на основні напрями розвитку ринку послуг, про що свідчать розраховані показники коефіцієнтів детермінації, наближені до одиниці. Для прогнозування значення факторів за заданого (фактичного) значення показника проаналізовано вплив кожного фактора на модель та виявлено, що найбільший вплив на обсяг реалізованих послуг має фактор «видатки зведеного бюджету», де частка його впливу досягає 40,21%, а такий фактор, як «кількість населення», має дуже незначний ступінь впливу на обсяги реалізації послуг і становить менше 1% (табл. 1).

Таблиця 1

Частки впливу факторів на обсяги реалізації послуг

Фактор	Сума відхилень коефіцієнтів порівняння кожного фактора	Частка впливу кожного фактора на послуг Δx_i , %
x_1 (наявні доходи населення)	37,05	32,51
x_2 (середня заробітна плата)	36,31	31,86
x_3 (чисельність населення)	0,37	0,34
x_4 (видатки бюджету на сферу послуг)	40,21	35,29
Разом	113,95	100,00

Джерело: [розроблено автором на основі даних моделі].

Таким чином, можливою стала детальна характеристика основних потенційних можливостей і загроз розвитку ринку послуг в Україні. Враховуючи зростання в часі значень обсягів реалізованих послуг, на підставі обраної моделі одержали, що прогнозне значення на 2020 рік становитиме 516729,5 млн грн (рис. 4).

У результаті було встановлено, що на разі обсяги реалізації послуг в Україні зростають, однак недостатньо, з огляду на європейський досвід. Це, в першу чергу, зумовлено недостатнім фінансуванням, застарілою матеріально-технічною базою, недостатньо високим рівнем кваліфікації кадрів тощо. Негативний вплив на функціонування ринку послуг має також низький рівень розвитку соціальної

сфери, особливо у сільській місцевості, де не досить розвинена інфраструктура. Крім того, сьогодні більшість підприємств не в змозі забезпечити своїх працівників задовільними умовами праці та проживання і високим рівнем заробітної плати, що виступає головною причиною плинності кадрів, особливо серед молоді. Тому в ході дослідження розроблено організаційно-економічний механізм управління та розвитку ринку послуг, який включає економічну складову, що залежить від стану розвитку економіки, від поєднання економіки з державним регулюванням процесу відтворення через наявну податкову та кредитно-фінансову політику. Остання діє на психологію господарюючих суб'єктів, в результаті чого відбувається стимулювання ефективного попиту суспільства, через який регулюється і розвивається ринок, прискорюється економічне зростання, підвищуючи рівень зайнятості населення і його добробут.

Рис. 4. Прогнозні показники обсягу реалізованих послуг, млн грн

Разом із тим ключове місце в організаційно-економічному механізмі в умовах євроінтеграції належить організаційному аспекту, оскільки, попри наявну вертикаль влади, з'являється певна самостійність і мотиваційне конкурентне середовище. Організаційний механізм охоплює систему методів, прийомів та інструментів, що дає змогу впливати на розвиток ринку послуг як на стадії становлення, так і в ході життєдіяльності. Таким чином, ефективний організаційно-економічний механізм розвитку ринку послуг дасть змогу в достатньому масштабі виконувати та реалізовувати цілі, а також сприяти здійсненню соціально-економічної місії розвитку національної економіки.

З метою покращення функціонування та управління ринком послуг у роботі запропоновано ряд заходів щодо вдосконалення його ресурсної бази, диверсифікації джерел фінансування, внесення змін і поправок у вітчизняні нормативно-правові акти, що стосуються різних аспектів його функціонування.

Ця система дозволяє створити в Україні сучасний, прибутковий та конкурентоздатний ринок послуг, що забезпечить, з одного боку, широкі можливості для задоволення потреб громадян, а з іншого – значний внесок у розвиток національної економіки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подано комплексне теоретичне дослідження процесів формування й розвитку ринку послуг в Україні та запропоновано заходи щодо його оптимізації. Дослідження найбільш гострих проблем удосконалення системи розвитку ринку послуг у контексті євроінтеграції дозволило зробити такі висновки і пропозиції:

1. Сфера послуг займає особливе місце в економіці України. Це пояснюється швидкими темпами розвитку та глибокою інтеграцією ринку послуг у загальну життєдіяльність суспільства. Ринок послуг має свою специфіку та функціональне призначення. Відповідно до цього, принципово важливим є розвиток методології дослідження механізму формування ринку послуг, виявлення існуючих завдань, наукових засад вирішення нагальних проблем, обґрунтування напрямів перспективного його розвитку.

Розглянувши та узагальнивши вітчизняний і зарубіжний досвід, існуючі підходи щодо змісту та сутності категорій «послуга», «ринок», «ринок послуг», у дисертації запропоновано їх авторське значення:

— «послуга» – це загальноекономічна категорія, що виражає відносини між людьми в суспільстві з приводу формування соціально-економічних умов, необхідних для функціонування суспільного виробництва;

— «ринок» являє собою сферу обміну, сукупність процесів купівлі-продажу, що здійснюють збалансування за рахунок цін і забезпечують зв'язок між виробництвом і споживанням, безперервність процесу його відтворення;

— «ринок послуг» – це сукупність динамічних у часі і локалізованих у просторі соціально-економічних відносин, що формуються і реалізуються в процесі задоволення платоспроможного попиту реальних і потенційних споживачів пропозицією послуг, забезпечують пропорційність їхнього відтворення.

Проведені нами дослідження дозволили обґрунтувати доцільність класифікації послуг відповідно до процесного, функціонального, маркетингового та класичного ринкового підходів і як класифікаційні ознаки використовувати економічну основу, характер праці, зв'язків, мобільність, спрямованість, частоту та особливості попиту, форму організації і місце споживання. Встановлено основні параметри, критерії, елементи та фази реалізації послуг, а також її систему управління.

2. Активний розвиток ринку послуг зумовлений дією чинників мікро- та макросередовища. Перші впливають на рівні окремої організації та безпосередньо визначають умови її функціонування. Сюди відносять різноманітні державні органи, ділові фірми та окремі особи, які забезпечують організацію сфери послуг необхідними трудовими, матеріальними та фінансовими ресурсами, а також посередницькі та державні структури, що сприяють ефективному просуванню на ринок і виконують інформаційну, консультативну, регулюючу й інші функції.

Чинники макросередовища представлені силами ширшого соціального плану, що створюють загальні умови функціонування ринку послуг, в тому числі –

тип і стан економіки, демографічна ситуація та особливості розселення населення, природно-географічні умови, специфіка соціокультурного середовища тощо.

З урахуванням загальних закономірностей розвитку ринку послуг в роботі виокремлено принципи, що визначають складну систему відносин між виробниками та споживачами послуг, їх господарські зв'язки, соціально-економічні контакти з різними цільовими аудиторіями в процесі організації купівлі-продажу послуг. До основних принципів розвитку ринку послуг віднесено: економічну самостійність суб'єктів господарювання, достатню кількість суб'єктів ринку, відсутність жорсткого режиму впливу, вільне ціноутворення, повноту та доступ до інформації та організаційно-правове регулювання на ринку послуг.

3. Сучасний стан соціально-економічного розвитку України характеризується активним розширенням ринку послуг, відбувається гегемонізація соціальної сфери як основи формування ринку послуг, що проявляється перш за все зростанням ролі соціальної сфери у формуванні ВВП, у структурі зайнятості. Останнім часом у нашій державі динамічно зростає обсяг реалізованих послуг, які є результатом різноманітної діяльності, що здійснюється виробниками на замовлення будь-яких споживачів.

Аналіз сучасного стану ринку послуг дає підстави сформулювати основні проблеми розвитку цієї сфери в Україні, що потребують першочергового вирішення: відповідного фінансового механізму розвитку, системи оцінки й виміру ефективності функціонування ринку послуг. На основі цього поглиблено науково-методичні засади оцінки ступеня задоволення потреб населення в послугах на основі використання принципів, що характеризують складність та багатofакторність такої оцінки.

Встановлено, що тенденції формування ринку послуг в Україні мають позитивну динаміку. Показником цього є постійне зростання обсягів реалізації послуг, зростання використання та застосування послуг та ін. При цьому визначається, що для ефективного розвитку послуг необхідно вдосконалити механізми державного управління підприємствами, які діють у цій сфері.

Структура зовнішньої торгівлі України нині представлена переважно товарною продукцією. Водночас у країні є потенціал для розвитку міжнародної торгівлі послугами. Відносно обмеженою є частка України і в міжнародній торгівлі послугами. Відношення між імпортом та експортом послуг України становить 66,86% до 33,14%. Зростання обсягів експорту та імпорту послуг відбувається за всіма географічними напрямками. Основними торговельними партнерами України є країни ЄС та СНД.

4. Дослідження європейського досвіду управління та розвитку ринком послуг надало можливість зробити висновок, що український ринок послуг перебуває лише на початку свого розвитку і має велику кількість проблем. До них можна віднести: відсутність базового законодавчого документа, в якому необхідно визначити основні суб'єкти ринку послуг; відсутність чіткого розмежування управлінських та регуляторних функцій органів державної

влади; низьку інвестиційну привабливість ринку; неефективну політику державного втручання в діяльність підприємств, які діють на ринку.

Європейський досвід показав, що в країнах, де основну роль відіграє сфера послуг, економіка є конкурентоспроможною, з неухильно зростаючими основними показниками ринку послуг.

5. В результаті нашого дослідження було встановлено основні фактори впливу на розвиток ринку послуг: доходи населення; середня заробітна плата в Україні; кількість наявного населення; видатки державного бюджету. Проаналізувавши методи прогнозування соціально-економічних процесів, ми зупинились на методі статистичних рівнянь залежностей, оскільки він більше підходить, ніж кореляційно-регресійний.

Побудована за цим методом модель прогнозування демонструє тенденцію розвитку ринку послуг і поступового збільшення обсягів реалізації послуг різних груп. Найбільшого впливу на розвиток ринку послуг в Україні мають обсяги державних асигнувань, а найменшого – чисельність населення. За ефективного та правомірного державного фінансування сфери послуг економіка країни матиме стійку тенденцію.

Отже, український ринок послуг ще не набув достатнього розвитку. А тому подальше функціонування сфери послуг в Україні потребує активізації залучення в цю сферу інвестицій, в т.ч. іноземних. Це сприятиме впровадженню передових ефективних методів реалізації послуг, що забезпечить підвищення їхньої якості й доступності, культури обслуговування та в кінцевому рахунку – зростання конкурентоспроможності вітчизняних виробників послуг і значно зміцнить позиції України в міжнародному обміні послугами. Цьому має сприяти запропонований у дисертації організаційно-економічний механізм розвитку ринку послуг, який ґрунтується на взаємозв'язку організаційних, економічних форм і методів управління з урахуванням ринкових важелів розвитку економіки. Адже механізм функціонування ринку послуг полягає у постійному узгодженні попиту й пропозиції послуг в умовах зростаючої конкуренції та зовнішнього (міжнародного) регулювання.

6. У процесі дослідження були внесені та обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення системи управління та розвитку ринку послуг. Запропонований комплексний підхід до вдосконалення механізму управління розвитком ринку послуг дозволяє вирішувати як наявні, так і приховані проблеми цього ринку (підвищення якості послуг та створення можливостей їхнього розвитку, наближення послуг до вимог міжнародних ринків), сприяти децентралізації фінансування ринків послуг та ефективному управлінню ним; формувати такий фінансово-економічний механізм розвитку сфери послуг, який би на основі впровадження в реальну практику принципів прозорості, відповідальності, результативності сприяв би суттєвому підвищенню рівня економічної ефективності та досягнення соціальної справедливості забезпечення населення відповідними послугами.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Гольцман І.О. Розвиток ринку послуг в умовах глобалізації / І.О. Гольцман // Продуктивні сили і регіональна економіка: [зб. наук пр.]: у 2 ч. / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2010. – Ч. 2. – С. 280–284.
2. Пойта І.О. Особливості формування ринку освітніх послуг / І.О. Пойта // Національне господарство України: теорія і практика управління: [зб. наук. пр.] / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2011. – С. 249–253.
3. Пойта І.О. Сфера послуг в контексті сталого розвитку / І.О. Пойта, І.В. Мосійчук, О.О. Калініченко // Економіка природокористування і охорони довкілля: [зб. наук. пр.] / ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2012. – С. 204–209. (Автором визначено основні фактори розвитку сфери послуг і здійснено оцінку її фінансового забезпечення).
4. Пойта І.О. Основні фактори і чинники впливу на розвиток ринку послуг / І.О. Пойта // Бізнес Інформ / Міжнародний науковий економічний журнал – Харків: Видавничий дім «Інжек», 2013. – №1 (420). – С. 170–174.
5. Пойта І.О. Принципи формування та розвитку ринку послуг в Україні / І.О. Пойта // Наука й економіка: Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету – Х.: ХЕУ, 2013. – Випуск 4 (24). – С. 162–164.
6. Пойта І.О. Пріоритетні напрями формування ринку послуг в умовах сталого розвитку / І.О. Пойта // Сталий розвиток економіки [Міжнародний науково-виробничий журнал] / ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва», ПП «Інститут економіки, технологій і підприємництва», – Хмельницький, СМП «ТАЙП», 2013. – № 3 (20). – С. 68–70.
7. Пойта І.О. Аналіз системи управління розвитком ринку послуг України / І.О. Пойта // Вісник Одеського національного університету: [зб. наук. пр.] Том 18. Випуск 3. Серія: «Економіка». – О.: Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 35–39.
8. Пойта І.О. Перспективи розвитку ринку послуг в сучасних умовах розвитку економіки / І.О. Пойта // Наукові праці НУХТ: [зб. наук. пр.] Випуск 49. – К.: Вид-во НУХТ, 2013 – С. 157–161.
9. Пойта І.О. Оцінка сучасного стану ринку послуг / І.О. Пойта // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: «Економічні науки». – №1 (63). – Житомир: Вид-во ЖДТУ, 2013 – С. 306–309.
10. Пойта І.О. Моделювання та прогнозування розвитку ринку послуг [Електронний ресурс] // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2014_1_89.pdf

Матеріали наукових конференцій:

11. Гольцман І.О. Необхідність застосування маркетингових комунікацій в туризмі / І.О. Гольцман // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2009. – С. 102–103.

12. Гольцман І.О. Особливості застосування реклами в туристичній індустрії / І.О. Гольцман // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2009. – С. 132–136.

13. Гольцман І.О. Теоретико-методологічні засади формування ринку послуг в умовах глобалізації / І.О. Гольцман // Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України: матеріали V Міжнародної наукової конференції. – К.: ВГЛ Обрії, 2010. – С. 187-189.

14. Гольцман І.О. Тенденції розвитку ринку послуг в сучасних умовах ринкової економіки / І.О. Гольцман // Економічна стратегія розвитку підприємств: регіональні аспекти: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – С. 155–118.

15. Пойта І.О. Тенденції розвитку ринку туристичних послуг в Україні / І.О. Пойта // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2011. – С. 183–188.

16. Пойта І.О. Аналіз тенденцій розвитку ринку послуг в умовах глобалізації економіки / І.О. Пойта // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 65–67.

17. Пойта І.О. Світовий досвід розвитку ринку послуг та можливості його застосування в Україні / І.О. Пойта // Економіка в умовах сталого розвитку: контекст підприємств, регіонів, країн: матеріали Міжнародної наукової конференції / ред. кол.: В.Я. Швець [та ін.] – Д.: НГУ, 2013. – С. 29–31.

18. Пойта І.О. Особливості управління розвитком ринку послуг / І.О. Пойта // Актуальні проблеми соціальної сфери: [збірник наукових робіт викладачів і студентів] / за заг. ред. Н.П. Павлик. – Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2013. – С. 75–77.

19. Пойта І.О. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку послуг в Україні / І.О. Пойта // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – С. 89–92.

20. Пойта І.О. Діагностика ринку послуг / І.О. Пойта // Теоретичні та практичні аспекти розвитку менеджменту підприємств виробничої сфери: світовий та вітчизняний досвід: [зб. матер. Всеукр. науково-практ. конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів]. – Житомир: ЖДТУ, 2013. – С. 166–168.

21. Пойта І.О. Пріоритетні напрями вдосконалення системи управління ринком послуг // Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: реалії, проблеми та перспективи: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. Саух І.В. – Житомир: Вид-во ЖФ КІБІТ, 2014. – С. 117–119.

22. Пойта І.О. Управління розвитком ринку послуг в контексті євроінтеграції // Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку: [зб. матер. II Міжнар. науково-практ. конф.]. – Житомир, ЖДТУ, 2014. – С. 150–153.

АНОТАЦІЯ

Пойта І.О. Формування та розвиток ринку послуг в умовах євроінтеграції. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2014.

У дисертації розроблено теоретико-методичні засади та практичні підходи до дослідження й вдосконалення розвитку ринку послуг та обґрунтовано шляхи його модернізації.

Визначено економічну сутність та зміст дефініцій «послуга», «ринок», «ринок послуг», розкрито особливості формування й розвитку ринку послуг, систематизовано та доповнено фактори і принципи його виникнення та розвитку як складової не лише соціальної сфери, а й національної економіки в цілому.

Здійснено комплексну оцінку стану розвитку ринку послуг на державному й міжнародному рівнях з точки зору його економічної ефективності забезпечення.

Проаналізовано європейський досвід розвитку ринку послуг та визначено можливості застосування його в Україні. Запропоновано економіко-математичну модель розвитку ринку послуг з урахуванням дії соціально-економічних і демографічних факторів, на основі якої здійснено прогноз основних показників розвитку ринку на перспективу до 2020 року.

Обґрунтовано пріоритетні напрями та пропозиції щодо подальшого розвитку ринку послуг із урахуванням потенційних загроз та можливостей процесу євроінтеграції.

Ключові слова: послуга, ринок, фактори розвитку ринку послуг, обсяг реалізації послуг, міжнародний ринок послуг, євроінтеграція, прогнозування.

АННОТАЦИЯ

Пойта И.А. Формирование и развитие рынка услуг в условиях евроинтеграции. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2014.

В диссертации разработаны теоретико-методические основы и практические подходы к исследованию и совершенствованию развития рынка услуг обоснованы пути его модернизации.

Определена экономическая сущность и содержание дефиниций «услуга», «рынок», «рынок услуг», раскрыты особенности формирования и развития рынка услуг, систематизированы и дополнены факторы и принципы его возникновения и развития как составной не только социальной сферы, но и национальной экономики в целом .

Исследования по классификации услуг проведены в соответствии с процессным, функциональным, маркетинговым и классическим рыночным подходом и в качестве классификационных признаков использованы экономическая основа, характер труда, связи, мобильность, направленность, частота и особенности спроса, форма организации и место потребления. Установлены основные параметры, критерии, элементы и фазы реализации услуг, а также ее система управления.

Осуществлена комплексная оценка состояния развития рынка услуг на государственном и международном уровнях с точки зрения экономической эффективности обеспечения. Установлено, что тенденции формирования рынка услуг в Украине имеют положительную динамику. Показателем этого является постоянный рост объемов реализации услуг, рост использования и применения услуг и др. При этом определяется, что для эффективного развития услуг необходимо усовершенствовать механизмы государственного управления предприятиями, которые действуют в этой сфере.

Проанализированы европейский опыт развития рынка услуг и определены возможности применения его в Украине. Зарубежный опыт показал, что в странах, где основное место занимает сфера услуг, экономика конкурентоспособна, с неуклонно растущими основными показателями рынка услуг.

В результате исследований были определены основные факторы, влияющие на развитие рынка услуг: доходы населения; средняя заработная плата в Украине; численность населения; расходы государственного бюджета. Проанализировав методы прогнозирования социально-экономических процессов, предложена экономико-математическую модель развития рынка услуг с учетом действия социально-экономических и демографических факторов, на основе которой осуществлен прогноз основных показателей развития рынка на перспективу до 2020 года.

Обоснованы приоритетные направления и предложения по дальнейшему развитию рынка услуг с учетом потенциальных угроз и возможностей процесса евроинтеграции. Предложенный комплексный подход к совершенствованию механизма управления и развития рынка услуг позволит решать как имеющиеся, так и скрытые проблемы данного рынка (повышение качества услуг и создание возможностей их развития, приближение услуг к требованиям международных рынков), способствовать децентрализации финансирования рынков услуг и эффективному управлению им.

Ключевые слова: услуга, рынок, факторы развития рынка услуг, объем реализации услуг, международный рынок услуг, евроинтеграция, прогнозирования.

SUMMARY

Poita I.O. Formation and development of the market services in terms of European integration. - Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.03 - economics and management of national economy. - Open International University of Human Development "Ukraine" Kyiv, 2014.

In the thesis the theoretical and methodological foundations and practical approaches to the study and improvement of market services are developed and reasonable ways of its modernization are grounded.

The economic matter and contents of definitions of "service", "market", "market services" are defined, the peculiarities of formation and development of the market services, the factors and principles of its origin and development as a part of not only social sphere but also the national economy in general are systematized and supplemented.

The complex assessment of market development services in national and international levels is performed in relation with its support in the economic efficiency.

The European experience of market services development is analyzed and the possibility of using it in Ukraine is identified. The economical and mathematical model of market services is offered taking into account the actions of the socio-economic and demographic factors, on the basis of which the forecast of market development indicators for the future up to 2020 is performed.

The priorities and suggestions for further development of market services are grounded with allowance for potential threats and opportunities for the process of European integration.

Keywords: service, market, factors of market services development, sales services, international market services, European integration, forecast.

Підписано до друку 14.01.15. Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 0.9. Обл. вид. арк. 0.9. Наклад 100. Зам. 9.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua

